

*Присвячую моїй матері, Синтії Дессен,
яка допомогла мені зрозуміти,
що означає бути дівчиною,
а також моїй донечці, Саші Клементині,
яка вчить мене багато чого іншого*

Писати книжки — нелегка справа. І часом чиясь допомога вкрай потрібна. Роман «Безсоння для двох» та багато інших написані за мудрого наставництва Лі Фельдман та Регіни Гаес, яким я невимовно вдячна. Дякую Барбарі Шелдон, Джанет Маркс та моїм батькам, Алану і Синтії Дессен, які забезпечували неймовірну моральну підтримку, про яку лише може мріяти божевільна письменниця, а тим паче — новоспечена мама. І, як завжди, величезна дяка моему чоловікові Джею, який смішив мене, допомагав пригадувати й поділився всіма своїми знаннями на тему велосипедів, хоча вистачило б і меншого.

І нарешті, не можу не згадати неймовірних дівчат, моїх нянь, без допомоги яких я не знайшла б часу на написання цієї книги: Александра Маркотт, Клавдія Шапіро, Вірджинія Мелвін, Іда Доннер, Кріста Ліндлі та Лорен Каччезе. Дякую, що так добре піклувалися про нас із донечкою.

Розділ перший

Електронні листи завжди починалися однаково.

Привіт, Оден!!

І саме цей другий знак оклику забирив усю мою увагу. Мама б назвала таке зайвим, роздутим із нічого, надмірним. А мене це, як і все, що було пов'язане з моєю мачухою Гайді, просто дратувало.

Сподіваюся, останні тижні твоїх занять минають чудово. У нас усе добре! Саме закінчимо приготування до появи твоєї майбутньої сестрички. Останнім часом вона штовхається, як шалена. Немов виконує там вправи з карате! Я ж поки наглядаю за магазином (якщо можна так сказати) і доводжу до ладу дитячу кімнату. Вона неймовірна, вся в коричнево-рожевих кольорах. Додаю фото, щоб ти могла роздивитися.

Твій тато, як завжди, зайнятий своєю книжкою. Думаю, ми з ним бачитимемося частіше, засиджувачись допізна із новонародженим маллям!

Сподіваюся, ти все-таки відвідаєш нас після закінчення школи. Було б так весело. Тоді це літо

справді стало б особливим для нас усіх. Приїжджай у будь-який час. Ми будемо дуже раді тебе бачити!

З любов'ю

Гайді (а також твої тато й майбутня сестричка!)

Саме лише читання цього послання виснажило мене. Частково через схвильований тон листа — таке враження, наче хтось кричить тобі прямисінько у вухо. А ще просто через Гайді. Адже їй так властива ця... зайвість, роздутість із нічого, надмірність. Як вона дратує. Усі ці відчуття, та й не лише вони, з'явилися відтоді, як Гайді закрутила роман із татом, завагітніла й вийшла за нього заміж торік.

Мою маму це зовсім не здивувало. Із самого моменту розлучення вона, навпаки, прогнозувала, що тато, мовляв, швидко усамітниться з якоюсь студенточкою. Гайді, якій двадцять шість, мала той самий вік, коли у мамі вже народився мій брат Голліс (а за два роки ще й я); втім, на цьому їхня схожість завершується. Тоді як мама була академічною вченою, відомою своїм гострим розумом та кмітливостю, а також мала загальнонаціональну репутацію експертки з питань ролі жінок у літературі доби Відродження, Гайді була... ну, просто Гайді. Вона належала до того типу жінок, чия сильна сторона полягала в догляді за собою (педикюр, манікюр, мелірування). Ще Гайді володіла купою непотрібної інформації про взуття та подоли спідниць і полюбляла надсилати надто «балакучі» електронні листи людям, яким було до них цілком байдуже.

Залицяння тата до своєї студентки довго не затягнулося, а імплантація (як охрестила вагітність своєї наступниці мама) сталася вже за кілька місяців. Ось так мій батько перетворився з того, ким був протягом багатьох років — чоловіком докторки Вікторії Вест і автором

роману, який непогано сприйняли читачі та критики, — на новоспеченого одруженого чоловіка, який чекає на поповнення в родині. А ще тепер він відомий завдяки своїм постійним суперечкам на кафедрі, а не винятковій роботі, якій присвячував чимало кількості часу. Додайте усе це до його нової посади — керівника кафедри креативного письменства у коледжі Веймар, невеличкому навчальному закладі, розташованому в прибережному містечку. Створювалося враження, що у тата тепер цілком нове життя. І попри те, що вони разом із Гайді не припиняли запрошувати мене на гостину, я не була певна, що хочу дізнатися, чи залишилося там місце й для мене.

Із сусідньої кімнати почувся раптовий вибух сміху, а потім цокання келихів. Мама влаштувала ще один прийом для своїх аспірантів, який завжди спершу скидався на формальний обід («Нашій культурі так бракує цієї самої культури!» — стверджувала вона), та потім неминуче перетворювався на п'яні дебати на тему теорії літератури. Я зиркнула на годинник — пів на одинадцять, — потім легенько штовхнула двері своєї спальні пальцем ноги й визирнула у довгий коридор, що вів на кухню. Звісно ж, на чолі нашого величезного дерев'яного обіднього столу сиділа мама, тримаючи келих із червоним вином. Навколо неї, як завжди, зібралася зграйка аспірантів-чоловіків, які із захватом ловили кожне її слово щодо Крістофера Марло⁶ та культури жіноцтва, судячи з того, що я встигла почути.

Це ще одне з багатьох неймовірних протиріч, які стосувалися моєї мами. Вона чудово зналася на темі жіноцтва в літературі, та на практиці недолюбувала жінок.

⁶ Англійський поет, перекладач і драматург-трагік Єлизаветинської епохи, найбільш видатний з попередників Шекспіра. Його вважають родоначальником англійської ренесансної трагедії. Саме Марло запровадив і розвинув білий вірш, що став традиційним для цього жанру. (Прим. пер.)

Частково тому, що чимало представниць цієї статті заздрили маминому розуму (її коефіцієнт IQ дозволяє вступити до «Менсіс⁷»), її науковим здобуткам (чотири книжки, незліченні статті та визначна посада на кафедрі) або її зовнішності (висока та зваблива, із довгим смоляним волоссям, яке вільно спадає на плечі та є єдиною річчю, що не піддається маминому контролю). З цих та інших причин жінки-аспірантки рідко приходили на прийоми, а якщо таке й траплялося, то вони нечасто поверталися сюди вдруге.

— Докторко Вест, — сказав один із аспірантів — типовий неохайний зубрило в дешевому на вигляд піджаку, зі скуйовдженим волоссям та окулярах у чорній оправі, — вам варто спробувати розвинути цю ідею у статті. Вона вражає.

Я бачила, як мама ковтнула трохи вина й плавню відкинула рукою волосся назад.

— Ой божечки, ні, — прозвучав її глибокий хрипкий голос, більш властивий курцям, хоча мама за все життя жодного разу не затягувалася цигаркою. — Зараз я ледве встигаю писати свою книжку, а за це мені принаймні платять. Якщо цю суму взагалі можна назвати грішми.

І знову прозвучав улесливий сміх. Мама просто обожнювала скаржитися на те, які малі гонорари за її академічні, надруковані в університетських видавництвах книжки, тоді як те, що вона називала «порожніми байками домогосподарок», приносило авторкам чималі статки. У її світі кожна людина мала б брати на пляж повне зібрання творів Шекспіра, а про всяк випадок докидати ще кілька епічних поем на додачу.

— Хай там як, — не вгавав розумака в окулярах, — це неймовірна ідея. Я б міг, гм, стати вашим співавтором, якщо забажаєте.

⁷ Найбільша та найдавніша організація, що об'єднує людей, які мають високий коефіцієнт інтелекту (IQ). (Прим. пер.)

Мама піднесла голову й примружилася. Її келих завис у повітрі. Запала мовчанка.

— Ого, — відказала вона, — як мило з твого боку. Втім, я не пишу в співавторстві з тих самих причин, з яких і не заводжу на роботі друзів чи коханців. Я надто егоїстична.

Навіть попри далеку відстань від кухні я помітила, як розумака в окулярах ковтнув і зашарівся, тягнучись за пляшкою вина, щоб приховати збентеження. «От бовдур», — промайнуло в моїй голові, поки я знову зачиняла двері своєї спальні. Надумав собі, що ось так просто може порівнятися з мамою, налагодити з нею швидкий, міцний і тривалий зв'язок. Якби це взагалі було можливо, мене це знання не оминувало б.

За десять хвилин я вискочила в бокові двері, тримаючи взуття під пахвою, й залізла у свою автівку. Потім рушила переважно порожніми вулицями повз тихі квартали та неосвітлені вітрини магазинів, поки десь удалині не замерехтіли вогники забігайлівки «У Рея». Цей маленький, надміру забитий неоновими вивісками заклад із липкими столами був єдиним ресторанчиком у місті, який працював 24 години на добу 365 днів на рік. Відколи в мене з'явилося безсоння, я проводила більшість ночей тут. Сідала за окремий столик, читала чи навчалася, докидаючи по баксу чайових щогодини за своє замовлення, аж поки не сходило сонце.

Безсоння з'явилося три роки тому, коли шлюб моїх батьків почав розпадатися. Це не мало б здивувати мене: їхній союз був неспокійним, скільки себе пам'ятаю, проте зазвичай вони частіше сварилися через роботу, аніж мали якісь особисті конфлікти.

Одразу після магістратури батьки приїхали працювати в університет, де татові запропонували посаду асистента професора. Саме тоді він знайшов видавця для свого першого роману «Ріг нарвала», поки мама була вагітна

моїм братом і намагалася дописати дисертацію. Коли за два роки народилася я, татова книжка здобула комерційний успіх та сподобалася критикам. Вона потрапила до списку бестселерів *New York Times*, і її навіть номінували на Національну книжкову премію, після чого тато став очолювати програму креативного письменства. Мама ж тим часом, за її словами, «загрузла в морі підгузків та в сумнівах у своїх силах». Утім, коли я пішла до дитячого садка, вона рішуче повернулася в наукові кола, де вряди-годи читала лекції студентам і зуміла знайти видавця для своєї дисертації. Згодом мама стала однією серед найпопулярніших професорок на кафедрі, отримала штатну посаду й видала другу, а потім і третю книжки. І все це без допомоги тата. Той стверджував, що пишеться нею, й завжди жартував про те, що саме мама — годувальниця нашої сім'ї. Але коли вона отримала свою високу й дуже престижну посаду при університеті, а тато покинув свого не надто видатного видавця, стосунки між батьками зійшли нанівець.

Зазвичай сварки починалися під час вечері: хтось один робив маленьке зауваження, а інший ображався. Виникала невелика суперечка — різкі слова, гуркіт кришкою по каstrулі, — та потім, здавалося, батьки мирилися... Але щойно годинник вибивав десятю чи одинадцятую ніч, до мене знову долинали їхні сварливі голоси — батьки гризлися через ту саму проблему. Згодом я нарешті зрозуміла справжню причину такого відтермінування суперечок: батьки навмисне чекали, поки я засну, аби на повну силу поскандалити. І тому одного вечора я вирішила не спати: залишила двері кімнати відчиненими, не вимикала світло, навмисно тупцяла до вбиральні й намагалася мити руки якомога шумніше. І якийсь час це працювало, але недовго, тож сварки вибухнули з новою силою. Та до того часу моє тіло вже звикло до довгих безсонних ночей, а отже, тепер я чула кожнісіньке слово.

У мене чимало знайомих, чії батьки розлучилися, і кожен із них переживав цей процес по-різному: для когось це стало несподіванкою, хтось відчув нищівне розчарування, а хтось, навпаки, суцільне полегшення. Втім, спільним знаменником у кожній із цих ситуацій було обговорення своїх відчуттів або з обома батьками, або з кожним окремо, або взагалі з психологом під час групової чи індивідуальної терапії. Моя сім'я, звісно ж, мала стати винятком. Так, я почула ті самі слова: «Сідай, ми мусимо тобі дещо розповісти». Новину оголосила мама, сидючи навпроти за кухонним столом, тоді як тато втомлено сперся на стійку й не знав, куди подіти руки.

— Ми з твоїм татом розлучаємося, — проінформувала мене мама тим самим рівним, добре знайомим мені діловим тоном, який зазвичай використовувала для своїх студентів, критикуючи їхні роботи. — Певна, ти погодишся, що це на краще для нас усіх.

Почувши це, я не розуміла, що відчуваю. Не полегшення, не нищівне розчарування, але й несподіванкою це теж не стало. Проте мене вразило те, наскільки малою я почувалася, сидючи там, на кухні, втрюх із батьками. Крихітною, наче немовля. Як же це дивно. Ніби треба було дочекатися саме цієї величезної події, аби мене раптово накрило довгоочікуваною хвилиною дитинства.

Звісно, я й була тоді дитиною. Проте перш ніж з'явилася на світ, мій брат — немовля з найгіршими коліками, згодом гіперактивний малюк, а потім «темпераментний» (радше «ледь стерпний») хлопчик — геть виснажив батьків. Він і далі робив це, але вже з іншого континенту, блукаючи Європою й час від часу надсилаючи електронні листи, у яких докладно описував, що це йому хотілось би зробити зі своїм життям, після чого просив ще більше грошей на втілення цих ідей. Через те що Голліс перебував у далеких краях, він скидався на якогось мандрівного митця, і тепер батьки могли

розповідати своїм друзям, що мій брат зараз курить цигарки на Ейфелевій вежі, а не на якійсь заправці. Це точно звучить краще.

Якщо Голліс був великою дитиною, то я більше скидалася на маленьку дорослу. Вже в три роки мені доводилося тихесенько сидіти за столом і розфарбовувати малюнки, поки довкола точилася дискусія на тему літератури. Ще в ранньому дитинстві я навчилася сама себе розважати, а згодом, пішовши до дитячого садка, стала одержимою навчанням та оцінками, адже зрозуміла, що лише наука здатна привернути увагу моїх батьків.

— Ой, не переймайся, — казала моя мама, коли хтось із її гостей ненароком лявся чи згадував щось надто доросле в моїй присутності. — Оден доволі зріла як на свій вік.

І скільки мені не виповнилося б на той час — два, чотири чи сімнадцять, — ці слова були цілком правдиві. Поки за Голлісом хтось завжди мусив наглядати, мене натомість просто тягали за собою — то мама, то тато. Я ходила з батьками на симфонічні концерти, мистецькі виставки, наукові конференції та засідання комітетів. Усе, що я мусила робити, — це сидіти на видноті й не шуміти. У дитинстві я часто не мала часу на іграшки та розваги, зате ніколи не потребувала нових книжок.

Саме їх було вдосталь.

Усе це ускладнило мої спроби потоваришувати з однокласниками. Я не розуміла їхніх вибриків, енергійності або, скажімо, дратівливості, з якою вони кидалися диваними подушками, чи того, як шалено ганяли на велосипедах глухими провулками. Це дозволяло зовсім не видаватися мені веселим, воно надто різнилося від того, до чого я звикла. Навіть не уявляю, що могла б за нагоди взяти участь у такому дійстві. Та й шансів було мало, адже ці розкидачі подушок і шалені велосипедисти точно не відвідували академічних приватних шкіл із